

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationum// Roberti Bel-/Iarmini Politiani,// Societatis
Iesv// De Controversiis// Christianae Fidei, Adver-/sus
huius temporis Haereticos,// Tomus ...**

De Sacramento Evcharistiæ - Sex Libris Explicata

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1589]

VD16 B 1603

XV. Probatur sacrificium Missæ ex traditione Patrum, ac primùm ex
vocibus sacrificij, oblationis, immolationis &c.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54113](#)

Adde VLTIMO, quod etiam si non possemus conuincere per mensam dæmoniorum intelligi altare idolorum, tamen argumentum nostrum esset solidum ex comparatione missæ Domini cum altari Iudæorum, quod Apostolus expresso nominat.

Sed Kemnitius non fuit tam hebes, quin viderit hoc modo refelli posse solutionem suam; ideo ad finem addidit: CUNDAM solutionem, ac dicit, eos qui sumunt Eucharistia, participare de sacrificio peracto in cruce; sicut iij, qui manducabant idolothyta, participant de sacrificio peracto in aliis idolorum.

AT neque hac via euadere poterit. Nam Apostolus non comparat mensam dæmoniorum cum cruce, sed cum mensa Eucharistia, proinde vult esse mensam Eucharistia verum altare ad sacrificandum erectum; & in hoc sita est comparatio, quod sicut Gentiles manducabant immolata in altari, nos manducamus id quod immolatur in mensa Eucharistia. Deinde, ut supra diximus, sacrificium ex immolatione factum in cruce fuit aliquando, & postea desit esse, nec potest sum fieri nisi per nouam immolationem. Atque haec est testimonii Scripturarum.

CAPUT XV.

*Probatur sacrificiū Missæ ex traditione Patrum,
ac primū ex vocibus sacrificij, oblationis, im-
molationis, &c.*

ACTENVS ex diuinis literis testimonia pro sacrificio Missæ deprompsimus: nunc ad SECUNDUM locum accedimus, videlicet ad testimonia rerum Patrum. Rectè enim Kemnitius dicit pag. 775. bonas mentes plurimum moueri consensu, & testimonio antiquitatis, eius potissimum, quæ fuit p̄tioribus, optimis, & florentissimis Ecclesiæ temporibus. Sed quia nimis longum esset singula testimonia seorsim excutere, ut fecimus in disputatione de veritate corporis Domini in Eucharistia, reducemos omnia ad aliquot capita, & simul refellemos responsiones aduersariorum.

PRIMVM igitur caput, siue argumentum summi potestis nomi-

nominibus sacrificij, hostiæ, victimæ; & ex verbis, offerre, immolare, sacrificare, quibus Patres viuntur cum de celebratio-
ne Cœnæ Domini verba faciunt. passim enim cum Græci, tum
Latini, non solum dicunt Eucharistiam esse sacrificium, seu
oblationem, sed dicunt, offerri Deo, immolari, & sacrificari.
Neque opus est loca notari ubi eiusmodi voces habeantur:
aduersarij enim sententur eas apud Patres esse frequentissi-
mas: Negari non potest, inquit Kemnitius pagin. 782. Veteres
quando loquuntur de celebratione cœna Dominica, & surpare
vocabula, sacrificij, immolationis, oblationis, hostia, Victi-
ma; item Sæc. Verbis, offerre, sacrificare, immolare. Hæc
ille.

Hic igitur modus loquendi satis indicat quid Patres sen-
serint: si enim existimarent Eucharistiam solum esse Sacra-
mentum, non etiam sacrificium, ut aduersarij sentiunt, nul-
la esset causa cur aliter loquerentur de Eucharistia, quam de
Baptismo. Nusquam autem Patres Baptismum vocant sa-
crificium, hostiam, victimam; nec dicunt baptizare esse sa-
crificare, vel immolare. Præterea quæ causa esset cur Patres
de Sacramento Eucharistiae aliter loquerentur, quam aduer-
sarij nostri loquantur? quomodo enim credibile erit veteres
Patres in modo loquendi nobiscum, in sententia cum aduer-
sariis conuenisse?

Sed videamus quid illi respondeant. Lutherus in libro de
captiuit. Babyl. cap. i. timidè dicit, Patres fortasse vocare sa-
crificium, non ipsam Eucharistiam, sed orationes, quæ in
Missa dicuntur. Quia verò videbat istam solutionem nō esse
sufficiensem, cum Patres passim ipsam Eucharistiam sacrifici-
um vocent, & offerri dicant Deo à sacerdotibus, ut paulo
post ostendemus, audacter valedicit Patribus: Si nihil habetur,
inquit, quod dicatur, tutius est omnia negare, quam Missam
sacrificium esse concedere. Et in libro de abroganda Missa,
initio ita scribit: Profiteor in primis aduersus eos qui clamatu-
ris, quod contrarium Ecclesia, contra statuta Patrum do-
cuerim, nihil horum me auditurum. Et infra aperiè dicit, se
nō curare quid Patres de Missa dixerint, sed qd debuerint di-
cere. Similia habet in libro contra Regem Angliae: Ultimò,
inquit, dicta Patrum inducit Rex pro Missario sacrificio, et tri-
der meam stultitiam, quod solus velim sapere pra omnibus. Hoc
est quod dixi, Thomisticos asinos haberentibil quod producant

Vuu 4 nis

*nisi multitudinem hominum, & sum antiquum. Et paulo
fra dicit, se nihil curare si mille Augustini, & mille Cypriani
contra se stent. Denique in libro de Missa priuata: *Hic in
ramur, inquit, si clamitent Papistæ, Ecclesia, Ecclesia, Patres,
Patres: quia, & dixi, hominum dicta, aut facta, nihil in
magnis causis curamus. Scimus enim ipsis Prophetas lo-
esse, adeoq; Apostolos: *Verbo Christi iudicamus Ecclesiam, ap-
p[ro]p[ter]e Angelos.***

Ioan. Caluinus lib. 4. Instit. cap. 18. §. 10. respondet ini-
Sacramétum Eucharistie à Patribus vocari sacrificium, qui
est memoriale sacrificij crucis. Quam solutionem fuisse
sequitur Kemnitius, & idèo paulo infra cum Kemnitio solu-
tionibus eam refellemus: præsertim cùm Caluinus non ad
tum videatur in hac solutione confidere. Nam paulo p[ar]t
§. 11. non solum fatetur veteres v[er]bos esse vocabulis, que sacri-
ficium significant, sed etiam agnoscit eos in modo actionis
ad sacrificij rationem accessisse, & apertissime eos reprehē-
dit, quamuis in epte sensum eorum excusare nitatur: *Qua-
teres quoque, inquit, video alio hanc memoriam detorſſe,
quam institutioni Domini conueniebat (quod nescio quam
petito, aut saltē renouata immolationis faciem eorum Ce-
na pro se ferebat) nihil tutius piis pectoribus fuerit, quam
pura simplicijs Dei ordinatione acquiescere, cuius etiam illa
Vocatur cæna, quoniam sola hic eius auctoritas exigere debet.
Et §. 12. Et certe si cogitamus Domini, non hominum cenam
esse, non est cur illa hominum auctoritate, vel annorum pre-
scriptione patiamur nos ab illa vel latum sanguinem dimicari.
Hec ille.*

Itaq; Lutherus, & Caluinus non sunt homines bona me-
tis, iudice Kemnitio, cùm non moueantur consensu, & testi-
monio veteris ac veræ, & florentissimæ Christi Ecclesia. Ipse
autem Kemnitius, ut se bonam mentem habere lectimbras
persuadeat, quatuor quædam dicit de testimoniis Patroni.
P R I M V M, pag. 776. & sequentibus multa nugatur de statu
quæstionis; scribit enim nō posse probari ex Patribus his-
toricam illam repræsentationem, quam Pontificij Missam vo-
cant, esse sacrificium. **S E C U N D U M** iam suprà respondimus, statum
quæstionis non esse de cæremoniis, & ritibus Missæ; de his-
tim postea loco proprio differemus; sed de substantia sacri-
ficij. Quare non tenemur hoc loco probare ex Patribus his-
toricis.

Missa, sed solum Eucharistiam offerri Deo, & non solum distribui populo: id enim est de quo nunc disputamus.

S E C V N D O, pagina 780. & sequentibus differit de vocibus Missæ, & sacrificij: ac tradit sex rationes explicandi loca Patrum, qui videntur asserere Missam esse sacrificium. **P R I M A** est, quod loquantur de eleemosyna, que fiebat in Missa. Offerebat enim populus panem, & vinum, ex quo pars quædam consecrabatur in Eucharistiam, pars cedebat in usum pauperum; eleemosyna autem est genus quoddam sacrificij. **S E C V N D A**, quod loquantur de precibus, quæ fiebant in celebratione Cœnæ: sunt enim & preces sacrificia quædam. **T E R T I A**, quod loquantur de gratiarum actione, ad quam exitantur homines in celebratione Cœnæ, ex consideratione beneficiorum Dei; nam & gratias agere ad laudis sacrificiū pertinet. **Q U A R T A**, quod loquantur de predicatione, & annunciatione mortis Domini, quæ adiungi solebat celebrationi Cœnæ: nam Paulus Roman. 15. ministerium Euangelij sacrificium vocat. **Q U I N T A**, quod loquantur de variis exercitiis pietatis quæ occurunt in Cœna Domini, ut fidei, pœnitentiæ, spei, dilectionis: istæ enim dicuntur à B. Petro spirituales hostiæ. **S E X T A**, quod loquantur de oblatione fidelium, qui in actione Cœnæ se ipsi Deo vouent, & consecrati, hoc est, corpus & animam suam, Paulus enim Rom. 12. vocat hostiam Deo placenter, exhibitionem corporis ad obsequium eius.

S E S T A omnes rationes nihil ad rem faciunt. Patres enim cum de oblatione Eucharistiae loquuntur, aperte dicunt, solis sacerdotibus licitum esse id sacrificium offerre Deo: eleemosyna autem, preces, laudes, & cetera quæ Kemnitius labiosè coaceruauit, à toto populo offeruntur. **T E R T I V L I A** in libro de velandis virginibus: *Non permittitur, inquit, mulieri in Ecclesia loqui, nec docere, nec tingere, nec offerre.* Idem in lib. de exhortatione castitatis, dicit officium sacerdotis esse docere, tingere, offerre. **E P I P H A N I V S** similiter hæresi 79. multis verbis contendit, non licere mulieribus offerre sacrificia, & ideo Christum ne ipsi quidem Matri suæ permisisse, ut sacrificaret, sed solis Apostolis, quos sacerdotes ordinaverat. Concilium NICÆNVM can. 14. & HIERONYMVS in epist. ad Euagrium, & alia Concilia, & Patres, passim docent, non habere Diaconos potestatem offerendi sacrificium, sed id munus sacerdotum esse. At quis vñquam negauit licere

Vn 5 Diaco-

Diaconis, immo etiam laicis, & mulieribus offerre eleemosinas, orationes, & alia sacrificia spiritualia, & improptie dictas

PRAETEREA Patres disertis verbis dicunt sacrificium quod in Ecclesia offertur a sacerdotibus, esse ipsum Domini corpus, & sanguinem; proinde solutiones illæ Kemnitij omnes sunt vanæ: nisi forte velit inaudito aliquo tropo, per corpus Domini intelligere eleemosynas, preces, &c.

S. ANDREAS Apostolus, ut scribunt Presbyteri, & Diaconi Achæiæ in eius passione, dixit Ægeæ proconsuli: *Ego immaterialum agnum in altari offero, cuius carnes posteaquæcumque populus credentium manducaverit, agnus, qui immolatus est integer permaneatur, & vitus.* HYPOLLITVS Martyr in oratione de Antichristo, inducit Christum ita loquentem ad fiducias: *Venite Pontifices, & Sacerdotes qui preciosum corpus & sanguinem meum quotidie immolatis.* AMBROSIUS Psalm. 38. *Et si nunc Christus non videatur offerre, rite tamen offertur in terris, cum corpus eius offertur.* Et in cap. i. Lxx. *Cum sacrificamus, inquit, Christus adest, Christus immolatur.* GREGORIUS Nyssenus in oratione de resurrect. Dominii, inquit, *praoccupans impetum Indaorū, seipsum victimam offert insimul sacerdos, & agnus. Sed dices mihi, quando hoc accidit, cum suum corpus ad comedendum, & sanguinem abundantem familiariis dedit.* CHRYSOSTOMVS homil. 14. priorem ad Corint. *Pro victimarum, & pecorum cædererit offerendum præcepit.* Et homil. 17. in epist. ad Hebr. In multis locis offertur, non plures Christi, sed unus & ibique Christus. *& ille plenus existens, unum corpus, non multa corpora.* Quod idem scribit auctor Commentariorum, quæ tribuuntur Ambrosio, in cap. 10. ad Hebr. & post eos Primasius in eundem locum. AVGUSTINVS lib. 2. quæst. Euangel. quæst. 3. redditionem, cur Dominus iussit leproso, ut sacrificium profici emundatione offerret secundum ritum Mosis: *Quia, inquit, nondum institutum erat hoc sacrificium, sanctum sacerdotum quod corpus eius est.* Idem lib. 4. de Trinit. cap. 14. *Quid gratiam offerri, aut suscipi posset, quam caro sacrificij nostri, corpus est, eum sacerdotis nostri?* Similia habent Cyrillus lib. de adoratione in spiritu, & veritate. Leo sermone octauo de passione, Fulgentius libro secundo, ad Monymum, capite secundo, & alijs Patres passim. Et ipsum Nicenum Concilium in canonice, quem Caluinus, & alijs omnes recipiunt, aperte

dicit in sacra mensa situm esse agnum Dci incruentē immo-
latum.

Quod cūm non ignoraret Kemnitius , addit TERTIVM
dictum pag. 788. & sequentiibus . Sed excipiunt, inquit, non illa-
tantum pietatis exercitia, sed ipsam actionem Cœna Domini-
ca. Et quidem ipsum corpus, Et sanguinem in Cœna à Veteri-
bus, locari sacrificium, oblationem, hostiam, victimam, Ego Ve-
ro non nego hoc, &c. Deinde ponit tres modos explicandi lo-
ca Patrum , quæ ipsam Cœnæ actionem , vel Christi corpus,
sacrificiū vocant: quos modos singillatim refellemus, omissio
tertio, quod is ad ea loca Patrum solum pertineat, qui dicunt
sacrificium altaris esse propitiatorium, quæ est altera contro-
uersia suo loco inferiū explicanda.

Igitur PRIMVS modus est, ut sacrificium appellant actionem Cœnæ, quia consecratio , & dispensatio Eucharistiae est
quædam sacra actio, quæ à Dionysio vocatur Græcè ἱεραγύια;
Latinī enim sacrificare dixerunt, quod Græci dicunt ἱερα-
γύια. Id verò probat. Nam Paulus ad Rom. 15. describit per vo-
cabula sacrificij , & oblationis ministerium Euangeliū , quia
est quædam sacra actio. Et AVGVSTINVS epist. 59. ad Pauli-
num, vocat sancti altaris oblationē, quæ offertur Deo, quan-
do id, quod in mensa Domini est, benedicitur, sanctificatur,
& ad distribuendum comminuitur , & præparatur. Et CY-
PRIANVS lib. 2. epist. 3. vbi in principio totius epistolæ argu-
mentum ponit de calice Dominico sanctificando , & plebi
ministrando, subinde ingeminat vocabula sacrificij , & obla-
tionis, & quod Christus sumpsit calicem non sola aqua, sed
vino, & aqua mixtum, illumque benedixit, & distribuit disci-
pulis. Hoc Cyprianus ita effert. *Christus obtulit Deo Patri
non aquam solam, sed vinum aqua mixtum in calice.* Non
enim ista oblario videtur posse esse ea, quam Catholici do-
cent; nam corpus , & sanguinem, non vinum, & aquam Ca-
tholici Deo offerri dicunt. Vocat igitur Cyprianus obla-
tionem Deo factam, ipsam consecrationem panis & vini, quem-
admodum Actorum cap. 13. Lucas dixit, Apostolos ministras-
se Domino , cūm, interprete Chrysostomo, loqueretur de
prædicatione Euangeliū. Vnde etiam Augustinus epistola
vicesima tertia , dicit Christum immolari nobis, & in Psalm.
79. dicit, immolari fidelibus: vbi immolationem vocat ipsam
conse-

consecrationem factam in usum fidelium. Denique CYRILLVS in epist. ad Nestorium, vocat incruentum sacrificium, scilicet latrām, quando id, quod confectum est, nominamus corpus, & sanguinem Christi: quando accedimus ad mysticas benedictiones, & sanctificamur, participes effecti corporis, & sanguinis omnium redemptoris Christi. Hęc Kemnitius.

Ad hunc primum modū RESPONDEO; Kemnitium multa dicendo nihil dicere, sed tantum mentibus simpliciter inuolendo nebulas offundere. Nam si ideo solum dicatur sacrificium actio Cœnæ, quia est quædam sacra actio, cur eodem modo non diceretur sacrificium, actio Baptismi, cùm & illa sit sacra actio, & eiusdem generis cum actione Cœnæ, cùm utraqüe sit tantum Sacramentum, secundum aduersarios?

DEINDE esto, quęuis sacra actio possit vocari sacrificium, ob vocabulorum similitudinem, quia sacrificium sonat sacram facere: tamen non quaelibet sacra actio potest dici oblatio, vt notum est. Non enim quicunque sacram actionem facit, continuo aliquid offert alteri. At Patres diserte dicunt in Cœna offerri Deo sacrificium corporis Domini: non igitur possunt verba Patrum exponi de sola consecratione paniscindata ad communicationem fidelium, cùm illa non possit dici oblatio.

PRAETEREA et si vocabulum sacrificij esset ambiguum, & posset accipi pro quauis sacra actione; tamen quando tribuitur ea vox rei permanenti, id est, cùm vocatur sacrificium non ipsa actio sacrificandi, sed res quæ illa actione sacrificatur, tunc certè non potest exponi nomen sacrificij pro sua actione. At Patres ipsum corpus Christi, quod offertur, sacrificium vocant: nam determinatè dicunt in sacra Cœna offerri Deo sacrificium corporis Christi. Non igitur potest exponi sententia Patrum de sacra actione consecrandi, & dispensandi Eucharistiam: neque enim illa actio est, aut dici potest vel modo corpus Christi.

Adde VLTIMO, quod Kemnitius non bene probauit quod assumpit, & in quo totum robur suæ solutionis constituit, nimirum idem esse Latinis sacrificium, & sacrificare, quod Græcis ἱερῷγια, & ἱερῷγιον. Nam licet etymologia sacrificij sumatur a sacra actione, cùm sit sacrificare, sacrum facere: tamen non quaelibet sacra actio est sacrificium, sed ea sola,

qua Deo res aliqua offertur cum certo quodam solenni ritu,
& reali illius rei consumptione, ut supra ostendimus. Quare
Latini eruditi interpretes Græcorum librorum, non reddunt
per vocabulum sacrificij nisi Græcam vocem θυσίαν, quæ
propriè significat sacrificium, aut certè vocem ἱερογέγιαν,
aut aliam similem ambiguam, & generalem, quando ex cir-
cumstantiis vident eo loco positam esse pro vero sacrificio. Id
quod facile potest intelligi ex testimonio à Kemnitio allatis.
Nam apud Dionysium, vocem ἱερογέγιαν reddunt interpre-
tes factum ministerium, non autem sacrificium: & quod Dio-
nysius crediderit in Missa offerri Deo verum sacrificium,
patet ex illis verbis, cap. 3. par. 3. de Eccles. hierar. *Ponifex ex-
clusus, quod hostiam salutarem, quæ supra se ipsum est, listet.*
Apud Paulum Rom. 15. vocem ἱερογέγιαν vertit interpres
non sacrificantem, ut debuisse secundum Kemnitium, sed
sanctificantem: vocem autem προσφοράν vertit rectissimè
oblationem; nomen sacrificij in toto eo capite non legitur.

Potrò AVGVSTINVIS altaris oblationem apertissimum vo-
cat corpus Domini, quod in altari, ut verum, ac proprium sa-
crificium Deo offertur. Neque obstant verba à Kemnitio ci-
tata. Nam Augustinus non dicit, ut ille pessima fide citat, ob-
lationem Deo fieri, cùm quod est in mensa, ad distribuendum
communitur: sed posteaquam dixerat, id quod est in mensa
benedici, & comminui, &c. multis interpositis dicit, voueri
Deo id omne quod ei offertur, maximè autem sancti altaris
oblationem. Itaque Kemnitius coniunctit ista cum superiori-
bus, ac si unam sententiam facerent, cùm ad diuersas senten-
tias pertineant.

Iam verò CYPRIANVS cùm in argomento epistolæ ponit
de calice sanctificando, & plebi ministrando: per sanctifica-
tionem non intelligit simplicem consecrationem, consecra-
tionem videlicet solum ordinatam ad Communionem, sed
intelligit consecrationem ordinatam ad sacrificium: nam i-
psa frequenter dicit offerri Deo sacrificium illud. Vnde meri-
tò Cyprianus ingeminat vocem sacrificij, & victimæ. Quod
autem ponderat Kemnitius Cyprianum dixisse, oblatum à
Christo panem, & vinum, non corpus, & sanguinem: nihil fa-
cit aduersus sententiam nostram. Loquitur enim Cyprianus
de oblatione panis, & vini, quæ sacrificium præcedit, & quæ
necessa-

necessariò requirit subsequens sacrificium: offertur enim panis, & vinum, ut etiam nunc in Missa fieri videmus, tanquam materia sacrificij futuri à Deo benedicenda.

De loco Actorum suprà differuimus, atq; ostendimus probabiliorem esse illorum sententiam, qui per illa verba: *Ministrantibus illis Domino*, intelligunt sacrificium Missæ. Sed tamen si admireretur alia sententia, ut probabilis, quod loquitur Lucas de ministerio concionandi: nihil inde lucratur Kemnitius. Nam verba Lucæ sunt generalia, neque explicit continent certum aliquod ministerium: non enim dicitur *cas*, Offerentibus illis Domino sacrificium corporis Christi, sed in genere: *Ministrantibus illis Domino*. Quamuis autem non ineptè possit, qui concionatur, dici, ministrare Domino, & eodem modo possit qui Eucharistie, vel Baptismi Sacramentum dispensat, dici ministrare Domino: non tamē potius nisi valde dure, inusitatè, & ineptè dici is qui baptizat, officia Domino aquam, vel is qui Eucharistiam dispensat, officia corpus Christi Deo. Cùm igitur Patres passim dicant, in ista Cœna offerri Deo corpus, & sanguinem Christi in sacrificio non poslunt eorum verba ita deprauari, vt Kemnitius velle.

Ad loca Augustini, vbi dicitur Christus im molari novi vel populis, facile responderi potest. Illud enim nobis, vel *pulis*, significat in nostram utilitatem sacrificium Deo omni: nam etiam sacrificium crucis, quod est verissimum sacrificium Deo oblatum, potest dici factum nobis, quia pro nobis oblatum est. Immò Augustinus in posteriore loco, loquuntur de sacrificio crucis, dicit enim tunc nobis Christum immolari, quando incipimus participare fructum mortis eius, inde enim nobis est, ac si tunc primum Christus in cruce obesus fuisse.

Denique CYRILLVS nihil habet contra sententiam nostram. Vocat enim incruentam latriam consecrationem, & Communionem Eucharistie, quatenus per illas actiones deferimus Deo sacrificium, & deinde illud consumamus, vel inde participamus: non enim appellaret latriam, nisi primus finis illius actionis, esset Deum immediate colere cultum soli debito, quod fit solum per sacrificium propriè dictum. Hinc est enim quod neque Cyrillus, neque alij Patres, qui vocant Missam incruentam latriam, nunquam vocant incruentam latriam Baptismi celebrationem, quia nimis Baptis-

mus immediate refertur ad nostram sanctificationem, non ad cultum Deo soli debitum reddendum. Atque hæc de primo modo.

ALTER modus exponendi dicta Patrum est, vt intelligamus Cœnam Domini vocari à Patribus sacrificium, oblationem, immolationem, quia est commemoratio quædam, & representatio veri sacrificij, nimirum mortis Christi. Et eodem modo Christus dicitur in Cœna immolari, non quod reuera in se propriè immoletur, sed quod immoletur in Sacramento, id est, in imagine, & similitudine. Quam solutionem, ut suprà indicauimus, accepit Kemnitius à Caluino, eamque probat ex Patribus, qui sæpe dicunt, Christum semel tantum verè fuisse immolatum: & Eucharistiam esse representationem illius immolationis. Hoc enim habet Augustinus in sententiis Prosperti, de fide ad Petrum, cap 18. contra Faustum lib. 20. cap. 18. in epist. 23. & in 120. & in Psal. 79. Ambrosius, Chrysostomus, & Theophylactus in cap. 10. epist. ad Hebreos.

Deinde Longobardus lib. 4. dist. 12. querit, si quod gerit sacerdos, dicatur propriè sacrificium, vel immolatio; & respondet id quod offertur, & consecratur à sacerdote, vocari sacrificium, & oblationem, quia memoria est, & representatio veri sacrificij, & sanctæ immolationis factæ in ara crucis. Vbi notat Kemnitius, Concilium TRIDENTINUM sess. 22. can. 1. dixisse anathema huic sententiæ Longobardi ex Patribus confirmatae. Nam Longobardus ex Patribus docet, sacrificium Missæ dici sacrificium, quia est memoria sacrificij crucis, non quod in se sit propriè sacrificium; Concilium autem ait: Si quis dixerit in Missâ offerri Deo, verum & proprium sacrificium, anathema sit.

Ad hunc SECUNDVM modum respondeo, verissimum es- sequod Patres dicunt, Christum semel tantum immolatum fuisse, & illius immolationis memoriā, & similitudinem esse actionem sacrae Cœnae: nam loquuntur de immolatione in propria specie, siue de cruenta immolatione, que semel tantum verè, & propriè facta est: nunc autem non propriè, sed per representationē agitur. Sed hoc non impedit quò minus Patres existimauerint in Missa offerri verum, & propriū sacrificium. Porro Longobardus, cùm querit, an quod sacerdos gerit, sit dicendum sacrificium, & immolatio; accipit nomen sacrificij

ficij & immolationis, pro occisione, ac si apertius quesiūt
an quod gerit sacerdos, sit dicenda Christi occisio: responde
autem rectissimè, Christum semel tantum verè immolat
id est, occisum fuisse; nunc autem non propriè immolat,
est, occidi, sed solùm in Sacramento, & repræsentatione
autem sit quod sacerdos gerit, sacrificium propriè dictum
in cruentum, Longobardus non querit, sed presupponit
omnibus notum, ex ipsa celebratione quotidiana facit.
Ad quem modum etiam S. Thomas, & alij Scholastici
fuerunt solliciti de eo, quod nunc est in controvërsia, sed
lùm qua ratione sacrificium Missæ possit dici Christi immo-
latio, id est, occisio, & ideo ferè respondere solent, dicit immo-
lationem, quia est repræsentatio immolationis, vel quia
bet effectum similem cum ipsa vera, & reali Christi occisione.
Quare Concilium Tridentinum nihil contrarium docet
Longobardi, aut Scholasticorum doctrinæ.

Quod autem Patres senserint, sacrificium Missæ, non
solùm commemorationum, sed etiam verum, & proprie-
probatur P R I M O , quia Augustinus in locis à Kewen
citatris de fide ad Petrum, cap.18. & libro 20. contra Faustos
cap.18. sicut dicit actionem Cœnæ esse commemorationem
sacrificij crucis iam peracti; ita dicit sacrificia veteris Testa-
menti fuisse commemorationem sacrificij crucis postea fini-
ti: & tamen negari non potest, quin sacrificia illa vetera fini-
rint in se verè, & propriè dicta sacrificia.

S E C U N D O , si Patres putassent sacrificium Eucharistie esse
esse sacrificium, nisi repræsentatiuum, nunquam dixissent
numero multitudinis, offerri Deo victimas, & sacrificia in-
tari, vt loquitur passim Cyprianus lib.1. epist.2. lib.2. epist.
lib.3. epist.2.6.25. in sermone de eleemosyna, & in alio de-
tione Dominica; sed solùm in singulari, sacrificium, Vnde
enim tantum est, quod repræsentatur: & ideo nomē eius non
potest nisi in singulari effterri. Nam hac de causa Calvini
nunquam dicunt multos panes consecratos, esse multa au-
pora Christi, quia unum corpus repræsentant: & nos de mu-
tinibus dicimus quidem nos habere, aut vidisse multas ma-
gines Cæsaris, sed non dicimus, nisi in eptè, multos Cæsares.

T E R T I O , Baptismus est Sacramentum repræsentationis
mortis Christi, vt Apostolus docet Rom. 6. Dum enim im-
mergitur in aqua, Christo commorimur; & cum de aqua
emergat, Christus nos fecit.

emergimus, cum Christo resurgimus: & tamen nulli veterum Baptismum sacrificium Deo oblatum vnamquam appellauerunt. Non igitur ista sola repræsentatio causa esse potuit cur actio Cœnæ Domini sacrificium appelleatur.

Quarto, si celebratio Eucharistiae non esset oblatio noua realis, & vera, Deo facta, sed solum imago quædam, ac repræsentatio oblationis in cruce peractæ, non possemus verè Deo dicere, Offero tibi hoc munus, seu, Accipe Domine hoc sacrificium. Qui enim dicit alicui, Offero tibi, seu Accipe, re ipsa tunc aliquid porrigit, & non solum repræsentat oblationem, nisi forte irridere velit eum, quem honorare se simulat. Quare aduersarij nostri, cum hoc probè intelligent, abstinent omnino in suæ Cœnæ celebratione ab eiusmodi vocibus, & eas in nobis maximè repræhendunt. At veteres Patres frequentissimè italoquuntur, ac præsertim Avgustinus lib. 8. de ciuit. Dei, cap. vlt. *Quis, inquit, audiuit aliquando fidelium sacerdotem stantem ad altare, dicere in precibus, Offeri tibi Petre, aut Cypriane? &c.* Addit, quod Patres non solum dicunt, se offerre, sed etiam dicunt, per hanc oblationem commemorari oblationem crucis; vbi duas distingunt oblationes, vnam repræsentantem, & vnam repræsentatam, intrumentam vnam, alteram cruentam. Avgustinus lib. 20. contra Faustum, cap. 18. Christiani, inquit, iam peracti sacrificij memoriam celebrant sacrosanctam oblationem, & participacionem corporis Christi. Vbi illud etiam est obiectum OBSERVANDVM, quod sicut participatio corporis Domini non definit esse vera, & realis participatio, licet sit commemorativa: ita etiam oblatio, quæ simul fit cum illa participatione, non definit esse vera, & realis oblatio, licet fit alterius oblationis commemorativa.

Quinto, Patres ad nomen sacrificij sèpe addunt epitheta, quæ soli vero sacrificio conueniunt: & quæ ineptè dicerentur de sola representatione. Cyprianus lib. 2. epist. 3. vocat plenum, ac verum sacrificium. Chrysostomus homil. 60. ad populum, & omnes Græci passim vocant sacrificium terribile, & plenum horroris. Augustinus lib. 10. de ciuit. Dei, cap. 20. vocat summum, & verissimum sacrificium, lib. de spiritu & litera, cap. 11. appellat verissimum, & singulare sacrificium, Eusebius lib. 1. demonstrat. Euangel. cap. vlt. vocat sacrificium Deo plenum.

DENIQUE ultimò accedit quod Patres apertissimè dicunt per hoc sacrificium , quod nunc ab Ecclesia toto orbe terrarum offertur Deo , exhiberi eidem Deo cultum latræ illisq; debitum , vt patet ex loco Augustini iam citato; vbi inde probat , nos non habere Sanctos pro Diis , quia nemo ad alios dicit , Offero tibi Petre , aut Cypriane: & ex Cyrillo , aliisque Græcis , qui , ipso etiam teste Kemnitio , vocant hoc sacrificium incruentam latriam . At si non esset hoc sacrificium diffin-
presentatio , & memoria sacrificij crucis , non esset cultus latræ : non enim commemorare sacrificium alterius , sed ve-
& propriè sacrificare , est cultus latræ . Ita igitur confundatur secundus modus à Kemnitio excogitatus .

VLTIMVM Kemnitij pronunciatum de testimonis Patrum , habetur pag . 798. & 799. Nam post omnes datafactions , cùm animaduerteret non posse reueralectonibus tisfieri , ipse quoque cum Magistris suis Luthero , & Calvino Patribus valedicit , oblitus eius , quod antea scriperat , blementes semper plurimi fecisse consensum antiquitatis . Ne inquit , Veterum qualescunq; sententia , sed Scriptura canonica regulæ est , & norma fidei , & iudicij , in hac controveria paulò infra , nūuos appellat testimonia Patrum : tandem vidit tres cauſas , cur malit ipse cum suis Eucharistam vocare Sacramentum , & non sacrificium , licet Patres omnes approbauerint sacrificium . PRIMA est , quia Scriptura diuina Canam Domini nūquam vocat sacrificium . SECUNDA , ista appellatio sacrificij , non parum obscurat veram doctrinam , & usum Cœnæ Dominicæ . TERTIA , quia ex illa canchesi appellationis sacrificij , non dextrè interpretata , cum etum est theatricum Pontificiæ Missæ sacrificium . Hæc

Istæ verò cauſæ continent IN PRIMIS maximam Patrum reprehensionem : significant enim Patres non esse loquaciam secundum morem Scripturæ , & obscurans veram doctrinam & usum Cœnæ Domini , & sua licentia , & impropperatione quendi , maxima incommoda Ecclesia attulisse . At quid credat de illis doctissimis hominibus , qui floruerunt purioribus , ut Kemnitius loquitur , optimis , & florentissimis Ecclesiis temporibus ?

DEINDE prima cauſa ineptissima est , ut nihil de secunda & tertia , quæ meras calumnias continent , dicamus . Nam displaceat nomen sacrificij , quia Scriptura eo non vult , et

non eadem ratione displicet nomen Sacramenti? neq; enim, credo, locum ostendent in diuinis literis vbi Cœna Domini Sacmentum nominetur. Quid est ergo quod Kemnitius loquitur, cùm ait: *Hæc consideratio de multis quorundam Veterum ostendit, quare malimus Cœnam Dominicam Sacramētum portus, quam sacrificium appellari. Primo enim Scriptura, quæ omnium rectissimas, & commodiſſimas appellations potest rebus ipsis tribuere, nullibi Cœnam Dominicam vocat sacrificium?*

ADDE, quod Scriptura disertis verbis Cœnam Domini vocat sacrificium apud Isaiam, & Malachiam, vt supra ostendimus: apud Paulum autem tam aperte confert Cœnam Domini cum sacrificiis Hebræorum, & Gentilium, vt planè sic cœcus, qui non videt eam ex Paulis sententia sacrificium esse.

CAPVT XVI.

Probatur sacrificium propriè dictum ex rituali-

tarium.

ALTERVM caput, vnde cognosci potest sententia veterum Patrum, sumitur ex ritu altarium erigendorum ad huius sacrificij celebrationem. Nam altaria non consueuisse erigi, nisi ad sacrificia proprie dicta, aduersarij non negant: nam ideo Calvinus libro 4. Institut. cap. 18. §. 12. ita loquitur de differentia Sacramenti Eucharistiae, & sacrificij propriè dicti: *Mensam, inquit, nobis dedit, in qua epulemur, non altare super quod offeratur victimæ.* Et Petrus Martyr in lib. contra Gardinerum, par. 3. in response ad obiectum 16. pag. 710. scribit, nullum esse debet altare in Ecclesia. Et denique non alia caufsa est, cur hoc tempore aduersarij altaria vbique demoliantur, & pro altaribus mensas conuiuiales substituant, nisi quod intelligant altaria signa esse euidentissima sacrificij propriè dicti. Adde quæ supra diximus, cap. 2. vbi ex Scriptura, & Patribus, & ex ipso vocabulo Hebræo, Græco, & Latino id ipsum ostendimus. Quare si veteres Patres ad Eucharistiam celebrandam altaria semper habuisse demonstrare poterimus, demonstratum simul erit, Eucharistiam ex eorum sententia sacrificium esse verè, ac propriè dictum.